

1. ÜNİTE

1. FÖY

KADER VE KAZA İNANCI

Kavram Haritası	2
Kavram Sözlüğü	2
MEB Senaryo Soruları	3
Kader ve Kaza İnancı -1	5
Kader ve Kaza İnancı -2	7
İnsanın İradesi ve Kader	9
Kazanım Tekrar Testi	11
MEB Örnek Sorular	13
MEB Çıkmış Sorular	14
Cevap Anahtarı	16

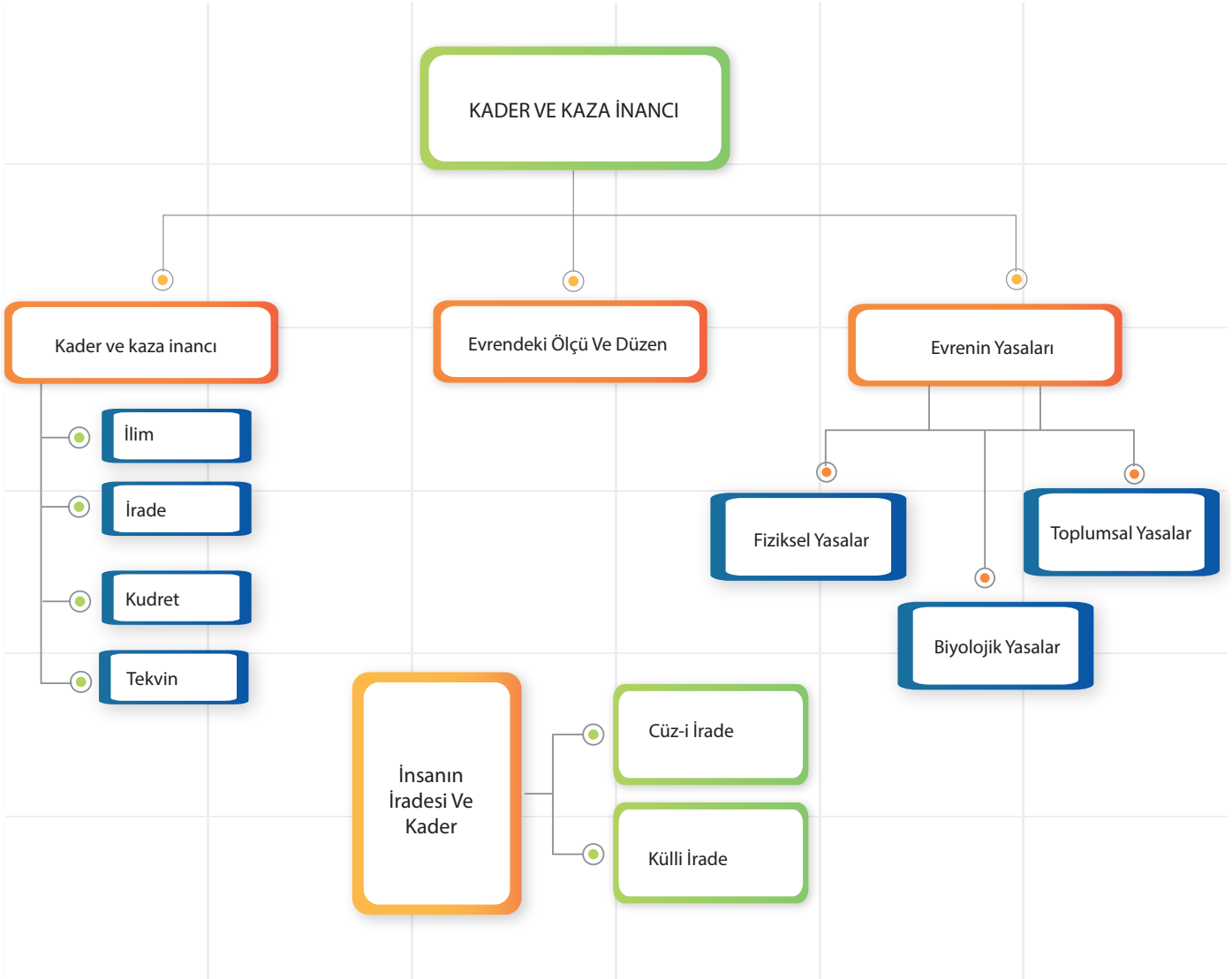

Karekodu Okut Youtube Konu
Anlatım ve Etkinliğine Ulaş

Karekodu Okut Konu Anlatımı
ve Etkinlik PDF'sine Ulaş

KAVRAM HARİTASI

KAVRAM SÖZLÜĞÜ

Kader: Kelime olarak belirlemek, takdir etmek, bir plan, ölçü ve düzen içinde yaratmak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak evrende meydana gelecek olayların Allah'ın (c.c.) bilgisi ve iradesi doğrultusunda belli bir ölçüye göre takdir edilmelidir.

Kaza: Kelime olarak hükmetme, karara bağlama, emretme, muhakeme etme, meydana gelme demektir. Dinî terim olarak da Yüce Allah'ın (c.c.) önceden belirleyip takdir ettiği olayların, yeri ve zamanı geldiğinde, onun bilgisi ve iradesi dâhilinde meydana gelmesine denir.

Sünnetullah: Allah'ın (c.c.) evrendeki canlı ve cansız tüm varlıklarla ilgili koyduğu kuralları, tabiat kanunlarını ifade eder.

Fiziksel yasalar: Allah (c.c.) kâinata; maddenin ve enerjinin oluşumu, maddeler arası etkileşimle ilgili bazı yasalar belirlemiştir. Bunlara fiziksel yasalar adı verilir.

Biyolojik yasalar: Canlıların doğumu, üremesi, büyümesi, temel özellikleri, yaşamının sona ermesi gibi durumlarla ilgili yasalardır.

Toplumsal yasalar: Toplumsal hayattaki değişme, gelişme, gerileme ve benzeri tüm olaylar bir sebep sonuç ilişkisi içinde, belirli yasalara bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu yasalara toplumsal yasalar denir.

Cüz-i irade: İnsanın iradesine denir.

Küllî irade: Allah'ın (c.c.) iradesine denir.

Özgürlük: Kişinin hiçbir baskı ve zorlama altında olmaksızın karar vermesi, başkalarının haklarını da gözetip onlara saygı göstererek davranışlarını serbestçe yerine getirebilmesidir.

Sorumluluk: İnsanın özgür iradesiyle yaptığı davranışların ve verdiği kararların sonuçlarını üstlenmesi anlamına gelir.

Kazanım: 8.1.1. Kader ve kaza inancını ayet ve hadislerle açıklar.

1. Ali akşam yemeğinden sonra televizyonda belgesel izliyordu. İzlediği belgesel, dünyadaki farklı okyanusları ve denizleri hakkında ilginç bilgiler veriyordu. Belgeseldeki anlatıcı, Atlas Okyanusu ve Akdeniz'in sularının yoğunluk ve tuzluluk farkından dolayı birbirine karışmadığını açıkladı. Bu bilgiden çok etkilenen Ali, annesinin yanına geldi ve "Anne Atlas Okyanusu ile Akdeniz'in suları birbirine karışmıyormuş! Sence bu nasıl mümkün olabilir?" diye heyecanla sordu. Annesi gülümseyerek "Yavrucuğum, bu mucizevi bir olay. Allah, Rahman Suresi 19 ve 20. ayetlerinde 'İki denizi birbirine kavuşmak üzere salı vermiştir. Ama aralarında bir engel var, birbirlerine karışmazlar.' diye buyurmuştur." cevabını verdi.

Metinde yer alan ayetin evrendeki yasalardan hangisi ile doğrudan ilgili olduğunu yazarak açıklayınız.

Kazanım: 8.1.2. İnsanın ilmi, iradesi, sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar.

2. Mehmet amca yıllardır çiftçilik yapmaktadır. Ancak son yıllarda suların azalması nedeniyle tarlasından yeterince verim alamamaktadır. Bu duruma çok üzülerek "Demek ki kaderde bundan sonra bu kadar ürün almak varmış." der. Mehmet amcanın üzüldüğünü gören gençlerden biri, ona modern tarım teknikleri hakkında bilgi vererek "Bu yöntemleri deneyebilirsiniz." der. Bu tavsiyeyi dinleyen Mehmet amca, eğitimlere katılır ve toprak analizi yaptırarak tarlasında hangi bitkilerin daha iyi yetişeceğini öğrenir. Modern tarım teknikleri ve doğru sulama yöntemleriyle Mehmet amcanın tarlasındaki verim artmaya başlar. Mehmet amca tarlasından geçen yıl aldığı ürünün yaklaşık iki katı daha fazla ürün elde eder.

Bu metni insanın iradesi ve sorumluluğu ile ilişkilendirerek açıklayınız.

Kazanım: 8.1.1. Kader ve kaza inancını ayet ve hadislerle açıklar. Sünnetullah kavramı kapsamında evrendeki fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalara yer verilir.

3. "Güneş ve Ay bir hesaba göre hareket etmektedir."

(Rahmân suresi, 5. ayet)

Bu ayetin evrendeki yasalardan hangisi ile doğrudan ilişkili olduğunu yazınız.

Kazanım: 8.1.2. İnsanın ilmi, iradesi, sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar.

4. "Yeryüzünde dolaşın da önceki milletlerin sonlarının nasıl olduğuna bakın. Onların çoğu Allah'a ortak koşan kimselerdi."

(Rûm suresi, 42. ayet)

Bu ayeti insanın sorumluluğu ve iradesi bakımından açıklayınız.

Kazanım: 8.1.1. Kader ve kaza inancını ayet ve hadislerle açıklar. Sünnetullah kavramı kapsamında evrendeki fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalara yer verilir.

5. “Allah her canlıyı sudan yarattı...”

(Nûr suresi, 45. ayet)

Bu ayetin evrendeki yasalardan hangisi ile doğrudan ilişkili olduğunu yazınız.

Kazanım: 8.1.2. İnsanın ilmi, iradesi, sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar.

6. Dua ettiğinizde Allah’tan isteyin, yardım istediğinizde de Allah’tan isteyin. Şunu bilin ki insanlar size fayda veya zarar vermek için bir araya gelseler Allah istemedikçe size ne fayda ne de zarar verebilir.”

Bu hadisi, külli ve cüz-i irade ilişkisi bakımından açıklayınız.

Kazanım: 8.1.2. İnsanın ilmi, iradesi, sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar.

7. “... Bir toplum kendisini değiştirmedikçe Allah da onları değiştirmez...”

(Ra’d suresi, 11. ayet)

Bu ayeti insanın sorumluluğu ve kader ilişkisi bakımından açıklayınız.

Kazanım: 8.1.2. İnsanın ilmi, iradesi, sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar.

8. “Allah, kimseyi gücünün yetmeyeceği şeyle sorumlu tutmaz. Herkesin yaptığı iyilik kendi yararına, işlediği günahlar da kendi zararındır.”

(Bakara suresi, 286. ayet)

Bu ayeti, insanın iradesi ve sorumluluğu bakımından açıklayınız.

1. “Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, insanların yararlı şeyler ile denizde yüzen gemilerde, Allah’ın yağdırdığı ve kendisiyle yeryüzünü ölümünden sonra dirilttiği suda, her canlıyı orada üretilip yaymasında, estirmesinde, gökle yer arasında boyun eğdirilmiş bulutları evirip çevirmesinde düşünen bir topluluk için gerçekten ayetler vardır.”

(Bakara suresi, 164. ayet)

Bu ayete göre;

- I. İnsanın ihtiyaçlarının karşılanması için evren kusursuz bir düzen içinde yaratılmıştır.
- II. Evrenin yaratılışı sonsuz bir ilim, kudret ve hikmet sahibi olan Allah’ın (c.c.) varlığının açık bir kanıtıdır.
- III. Evrende meydana gelen olaylar, doğal süreçlerin arkasında ilahi bir iradenin olduğunu işaret eder.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I	B) I ve II
C) II ve III	D) I, II ve III

2. Kaza; kelime olarak hükmetme, karara bağlama, emretme, muhakeme etme, meydana gelme gibi anlamlara gelir. Dinî terim olarak da Yüce Allah’ın (c.c.) önceden belirleyip takdir ettiği olayların, yeri ve zamanı geldiğinde, O’nun bilgisi ve iradesi dâhilinde meydana gelmesine denir. Kader ise kelime olarak belirlemek, takdir etmek, bir plan, ölçü ve düzen içinde yaratmak gibi anlamlara gelmektedir. Kaza ve kadere iman, dinimizin inanç esaslarından biridir. Hz. Muhammed (s.a.v.), çeşitli hadislerinde iman esasları hakkında açıklamalar yapmıştır.

Bu metne göre aşağıdaki yorumlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Kaza ve kaderin birbiriyle yakın ilişkisinin olduğuna
- B) Allah’ın (c.c.) ezelde takdir ettiği olayların, zamanı geldiğinde O’nun ilmi ve iradesiyle gerçekleştiğine
- C) Kaza ve kader kavramlarının insanlar tarafından anlaşılamayacağına
- D) Kaza ve kadere iman konusunda Peygamberimiz tarafından açıklanmış ve Müslümanlara aktarılmış bilgiler olduğuna

3. Allah (c.c.), Dünya üzerinde canlıların sağlıklı bir şekilde yaşayabilmesi için her türlü imkânı var etmiştir. Soluduğumuz hava ve havayı oluşturan maddeler (oksijen, azot vb.), sular, bitkiler, hayvanlar bunlardandır. Doğada; ormanlardan denizlere, hayvanlardan bitkilere varıncaya kadar her şey ölçülü ve dengelidir. Kâinattaki bütün bu eşsiz düzeni sağlayan Yüce Allah’tır.

Bu bilgilere göre;

- I. Evrendeki düzenin ve uyumun tek bir yaratıcının eseri olduğu,
- II. Canlıların yaşaması için gerekli olan her şeyin özenle yaratılmış olduğu,
- III. Denge ve düzenin farkında olan insanın, doğayı koruma ve bu dengeyi sürdürme konusunda büyük bir sorumluluğunun olduğu

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) I ve II	D) I, II ve III

4. İnsanın yaşaması için solunum, sindirim ve dolaşım gibi sistemlere sahip olması gerekir. Canlılar dış dünyayı algılayabilmek için ise duyu organlarına ihtiyaç duyarlar.

Bu bilgiyi aşağıdaki ayetlerden hangisi destekler nitelikte değildir?

- A) “Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Kimi karnı üzerinde sürünür, kimi iki a yakla yürür; kimi dört ayakla yürür Allah dilediğini yaratır, Allah şüphesiz her şeye Kadir’dir ”
(Nur suresi, 45. ayet)
- B) “(Öyle) Bir fitneden sakının ki aranızdan yalnız haksızlık edenlere erişmekle kalmaz (hepinize erişir)...”
(Enfâl suresi, 25. ayet)
- C) “Biz, rüzgârları aşılayıcı olarak gönderdik ve gökten bir su indirdik de onunla su ihtiyacınızı karşıladık. (Biz bunları yapmasaydık) siz onu (yeterli) suyu depolayamazdınız. ”
(Hicr suresi, 44. ayet)
- D) “Denizde yüksek dağlar gibi seyretmekte olan gemiler O’nun ayetlerindendir”
(Şura suresi, 32. ayet)

5. “Çünkü onlar yeryüzünde büyüklük taslıyor ve kötü tuzaklar kuruyorlardı. Oysa kötü tuzak ancak sahibini kuşatır. Onlar öncekilerin kanunundan (onlara uygulananndan) başkasını mı bekliyorlar? Allah’ın kanununda asla bir değişme bulamazsın. Allah’ın kanununda asla bir sapma da bulamazsın”

(Fatır suresi, 43. ayet)

“Her canlı ölümü tadacaktır...”

(Âl-i İmran suresi, 185. ayet)

Bu ayetlerin konusu sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Biyolojik, toplumsal
B) Fiziksel, biyolojik
C) Toplumsal, biyolojik
D) Toplumsal, fiziksel

6. “(Ey insanlar!) Biz sizi basit bir sudan yaratmadık mı? İşte o suyu belli bir süreye kadar sağlam bir yere yerleştirdik, sonra da ona ölçülü bir biçim verdik. Biz ne güzel biçim verenleriz!”

(Müselât suresi, 20-23. ayetler)

“Allah her canlıyı sudan yarattı”

(Nur suresi, 45. ayet)

Bu ayetlerde vurgulanan;

- I. Fiziksel,
II. Biyolojik,
III. Toplumsal

yasalarından hangileridir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) I, II ve III

BEYİN TAKIMI YAYINLARI

7.

MEVSİMLERİN OLUŞUMU İLE GECE VE GÜNDÜZ SÜRELERİNİN DEĞİŞİMİ

Bu görsel aşağıdaki ayetlerden hangisi ile ilişkilendirilemez?

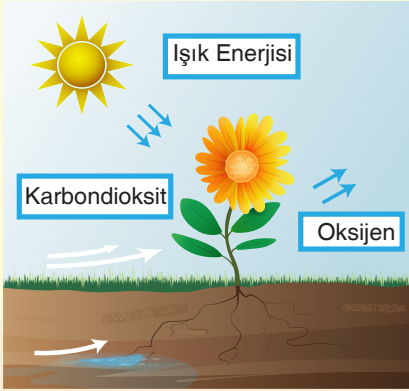
- A) “O, Güneş’i bir ışık (kaynağı), Ay’ı da (geceleyin) bir aydınlık (kaynağı) kılan, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için ona menziller (yörüngeler) takdir edendir. Allah, bunları (boş yere değil) ancak gerçek ile (hikmeti gereğince) yaratmıştır...”
(Yunus suresi, 5. ayet)
- B) “Güneş, kendisi için belirlenen yerde akar (döner). İşte bu, Azîz ve Alîm olan Allah’ın takdirdir. Ay için de birtakım menziller (yörüngeler) tayin ettik. Nihayet o, eğri hurma dalı (hilal) gibi olur da geri döner. Ne Güneş Ay’a yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzer.”
(Yasîn suresi, 38-40. ayetler)
- C) “... Bir toplum kendisinde bulunanı (iyi davranışları) değiştirmedikçe Allah, onlara verdiği bir nimeti değiştirmez...”
(Enfâl suresi, 53. ayet)
- D) “Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) o koydu. Sakın dengeyi bozmayın.”
(Rahman suresi, 7-8. ayetler)

Altın Soru

1. Evrendeki ölçü, düzen ve dengeye örnekler

FOTOSENTEZ OLAYI

Canlıların yaşamak için oksijen tüketmesi, bunun sonucunda karbondiyoksit açığa çıkması, bitkilerin bu karbondiyoksiti kullanarak oksijen üretmesi.

Bu görselle derse giriş yapan Ahmet Öğretmen aşağıdaki konulardan hangisini dersinde anlatacaktır?

- A) İnsanın iradesi
- B) Fiziksel yasalar
- C) Biyolojik yasalar
- D) Toplumsal yasalar

2. Bir binayı onu yapan ustasız, bir kitabı onu yazan yazarı ve bir resmi onu yapan ressamı düşünmeyiz. Ortada bir eser varsa mutlaka onu yapan birileri vardır. Tıpkı bunun gibi içerisinde bulunduğumuz evrendeki bu mükemmel düzen, denge ve ahengin de bir yaratıcısı vardır. En büyük canlılardan en küçüklere, en yakın olanlardan en uzak olanlara kadar bu mükemmel düzen ve işleyişin bir yaratıcısı vardır.

Bu metinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanın düşünen bir varlık olduğu
- B) Her insanın dünyaya bir amaç için geldiği
- C) Evrendeki her şeyin tesadüfi olarak var olduğu
- D) Evrendeki mükemmel işleyişi var eden bir yaratıcının olduğu

3. I. “O, Güneş’i bir ışık (kaynağı), Ay’ı da (geceleyin) bir aydınlık (kaynağı) kılan, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için ona menziller (yörüngeler) takdir edendir. Allah, bunları (boş yere değil) ancak gerçek ile (hikmeti gereğince) yaratmıştır...”

(Yunus suresi, 5. ayet)

- II. “O, insanı alaktan (embriyodan) yarattı. ”

(Âlâk suresi, 2. ayet)

- III. “... Bir toplum kendisinde bulunanı (iyi davranışları) değiştirmedikçe Allah, onlara verdiği bir nimeti değiştirmez...”

(Enfâl suresi, 53. ayet)

Bu ayetlerde bahsedilen yasalar sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Toplumsal, fiziksel, biyolojik
- B) Biyolojik, fiziksel, toplumsal
- C) Fiziksel, biyolojik, toplumsal
- D) Toplumsal, biyolojik, fiziksel

4. “Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu...”

(Enbiyâ suresi, 22. ayet)

Bu ayete göre;

- I. Evrende bir düzen, uyum ve denge vardır.
- II. Evrendeki düzen Allah’ın (c.c.) tek oluşunu göstermektedir.
- III. Evrende birden fazla ilahın olması, evrenin işleyişinde sürekli bir karmaşaya ve çelişkiye yol açabilirdi.

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5. I. "O ki birbiri ile ahenktar yedi göğü yaratmıştır. Rahman olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görebiliyor musun?"
(Mülk suresi, 3. ayet)
- II. "Güneş, kendisi için belirlenen yerde akar (döner). İşte bu, Azîz ve Alîm olan Allah'ın takdiridir. Ay için de birtakım menziller (yörüngeler) tayin ettik. Nihayet o, eğri hurma dalı (hilal) gibi olur da geri döner. Ne Güneş Ay'a yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzer."
(Yasîn suresi, 38-40. ayetler)
- III. "Allah her canlıyı sudan yarattı..."
(Nur suresi, 45. ayet)
- IV. "Denizde dağlar gibi yüzen gemiler, onun (Allah'ın) varlığının delillerindendir. O, dilerse rûzgârı durdurur da onlar denizin üstünde durakalırlar. Elbette bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır."
(Şura suresi, 32-33. ayetler)

Bu ayetlerden hangisinin konusu farklı bir evrensel yasa ile ilgilidir?

- A) I B) II C) III D) IV

6. "Kalıtsal özellikler genler vasıtasıyla kuşaktan kuşağa aktarılır." ifadesi biyolojik bir yasaı belirtmektedir. Allah (c.c.), insan başta olmak üzere bütün canlıların hayatlarının başlangıcından ölümlerine kadar olan biyolojik gelişim ve değişimleri belli yasalara bağlamıştır. Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de bu duruma vurgu yapan ayetler vardır.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi biyolojik yasalarla ilişkilendirilemez?

- A) Deney ve gözlem yoluyla anlaşılabilirler.
B) Canlıların üremesi ve beslenmesi ile ilgilidir.
C) Bütün canlılar bu yasalara göre yaşamlarını sürdürürler.
D) Toplumsal gelişim, değişim ve geri kalmışlıkla ilgili konularla ilgilenir.

7.

EVRENDEKİ DÜZEN VE UYUMA ÖRNEKLER

- Canlıların Yaratılışlarındaki Denge
- Oksijen Oranının Canlı Yaşamına Uygun Olması
- Gezegenerin Kendi Yörüngelerinde Hareket Etmeleri
- Güneş'in Doğuşu ve Batışı
- Gece ve Gündüzün Oluşumu
- Mevsimlerin Oluşumu

Bu bilgiler aşağıdaki ayetlerden hangisi ile örtüşmemektedir?

- A) "Onlar yeryüzünde gezip kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmazlar mı? ..."
(Fâtır suresi, 44. ayet)
- B) "Yeryüzüne bakmazlar mı! Orada her güzel çiftten nice bitkiler yetiştirdik."
(Şûarâ suresi, 7. ayet)
- C) "Denizde yüksek dağlar gibi seyretmekte olan gemiler O'nun ayetlerindendir"
(Şûarâ suresi, 32. ayet)
- D) "Güneş ve Ay bir hesaba göre (hareket etmekte) dir."
(Rahman suresi, 5. ayet)

8. Evrendeki yasalar fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalarlardır. Evrende gerçekleşen olaylar ve tüm canlılar, belirli yasalara bağlı olarak varlıklarını sürdürür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi fiziksel yasalarla ilişkilendirilemez?

- A) Maddenin oluşumu ve değişimi
B) Suyun kaldırma kuvveti
C) Canlıların doğması ve gelişmesi
D) Hava basıncı ve yer çekimi kuvveti

Altın Soru

1.

Aşağıdaki ayetlerden hangisi bu görseldeki konulardan biri olan cüz-i irade ile ilişkilendirilebilir?

- A) "Allah'ın rızasını kazanmak ve ruhlarındaki cömertliği kuvvetlendirmek için mallarını hayra sarf edenlerin durumu, bir tepede kurulmuş güzel bir bahçeye benzer ki üzerine bol yağmur yağmış da iki kat ürün vermiştir..."

(Bakara suresi, 265. ayet)

- B) "Şüphesiz biz ona (doğru) yolu gösterdik. İster şükredici olsun ister nankör."

(İnsan suresi, 3. ayet)

- C) "Allah yolunda mallarını harcayanların durumu, yedi başak bitiren bir tane gibidir ki her başakta yüz tane vardır. Allah dilediğine kat kat fazlasını verir. Allah'ın lütfu geniştir, o her şeyi bilir."

(Bakara suresi, 261. ayet)

- D) "Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık. Bu, inanmayan kimselerin zannıdır."

(Sad suresi, 27. ayet)

2. Bir çiftçi tarlasına iki farklı tohum eker. İlk tohuma özenle bakar, sular ve gübreler. Diğer tohumu ise kendi haline bırakır. Zamanla özenle bakılan tohum filizlenir, büyür ve meyve verirken, diğer tohum kurur ve yok olur.

Bu hikâyeye göre aşağıdaki yorumlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsanın aklını kullanması gerektiğine
B) Dünyanın bir imtihan yeri olduğuna
C) İnsanın sınırlı özgürlüğü sayesinde eylemlerinden sorumlu tutulduğuna
D) İnsanın cüz-i iradesiyle çaba göstererek olumlu sonuçlar elde edebileceğine

3. İslam inancına göre insan, hem Allah'ın (c.c.) mutlak iradesine tabi olan hem de sınırlı bir seçme özgürlüğüne sahip olan bir varlıktır. Külli irade, evrenin genel işleyişini ve insanın müdahale edemeyeceği kaderini belirlerken, cüz-i irade ise insanın ahlaki tercihlerinden ve davranışlarından sorumlu tutulmasının temelini oluşturur.

Bu metinden çıkarılabilecek en genel yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cüz-i irade, insanın ahlaki sorumluluğunun temelini oluşturur.
B) Allah (c.c.), insana akıl, düşünme yeteneği ve seçme özgürlüğü vermiştir.
C) Evrenin yaratıcısı ve yöneticisi olan Allah'ın (c.c.) mutlak ve sınırsız bir iradesi vardır.
D) İslam'da külli ve cüz'i irade anlayışı, Allah'ın kudretini kabul ederken insanın özgür iradesi ve sorumluluğunu da vurgular.

4. İnsan iradesi, bireyin düşüncelerini ve davranışlarını kontrol etme, seçim yapma ve karar verme yeteneğidir. Bu yetenek, insanın kendine özgü olup, onu diğer canlılardan ayıran temel özelliklerden biridir. İrade, sadece bir davranışı yapma veya yapmama kararını değil, aynı zamanda bu kararın süresini, sıklığını ve yoğunluğunu ayarlama becerisini de içerir.

Bu bilgilerden aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İnsanın eylemlerinden sorumlu tutulduğuna
B) İnsanı diğer canlılardan ayıran bir iradesinin olduğuna
C) Tüm insanların cüz-i ve külli irade arasındaki ayrımı fark edebildiğine
D) Allah'ın (c.c.), insana seçme ve tercihte bulunma imkânı sağlayan bir irade verdiğine

5. Külli irade, evrenin yaratılışı, işleyişi, doğa kanunları, canlıların yaşamı ve ölümü gibi insanın müdahale edemeyeceği her türlü olayı kapsar. İnsanın doğumu, cinsiyeti, ırkı, yetenekleri, ömrünün ne kadar olacağı gibi durumlar külli iradenin tecellilerindendir.

Buna göre külli irade ile ilgili;

- I. Hiç bir sınır tanımaz ve her şeyi kuşatır.
- II. Geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman dâhil her şeyi içerir.
- III. Bir şeyin olmasını dilediğinde, o şey mutlaka gerçekleşir.

Çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I	B) I ve II
C) II ve III	D) I, II ve III

6. I. "Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak 'Ol!' demektir. O da hemen olurur."
(Bakara suresi, 284. ayet)
- II. "Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Allah sizi onunla sorguya çeker de dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. ..."
(Yasin suresi, 82. ayet)
- III. "... Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız."
(Nahl suresi, 93. ayet)
- IV. "Sizi çamurdan yaratan, sonra ölüm zamanını takdir eden ancak O'dur. Bir de O'nun katında belirlenmiş bir ecel (kıyamet) vardır..."
(En'âm suresi, 2. ayet)

Bu ayetlerden hangileri aynı mesajı vermektedir?

A) I ve II	B) II ve III
C) I ve IV	D) I, II ve IV

7.

DERS: Din Kültürü

ÜNİTE: Kader ve Kaza İnanıcı

KONU: İnsan İradesi ve Kader

İNSAN İRADESİ VE KADER

Bu görsel aşağıdaki ayetlerden hangisi ile örtüşmektedir?

- A) "Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu..."
(Enbiyâ suresi, 22. ayet)
- B) "Nerede olursanız olun, sağlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır..."
(Nisâ suresi, 78. ayet)
- C) "Artık kim doğru yolu seçerse ancak kendi iyiliği için seçmiş olur. Kim doğru yoldan saparsa, o da kendi zararına sapmış olur..."
(İsrâ suresi, 15. ayet)
- D) "O ki birbiri ile ahenktar yedi göğü yaratmıştır. Rahman olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görebiliyor musun?"
(Mülk suresi, 3. ayet)

Altın Soru

1. Allah (c.c.), insana kâinattaki diğer canlılardan üstün ve ayrıcalıklı bir konum vermiştir. İnsanı akıl, düşünme yeteneği ve özgür irade gibi başka varlıklarda olmayan üstün özelliklerle donatmıştır. İnsan, Allah'ın (c.c.) kendisine vermiş olduğu akıl sayesinde okuyup araştırır, yeni bilgiler edinir, ilim öğrenip kendini geliştirir. İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan, faydalıyı zararlıdan ayırt eder. Davranışlarını bilinçli bir şekilde ortaya koyar. Hayatın amacını sorgular.

Bu metinden aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

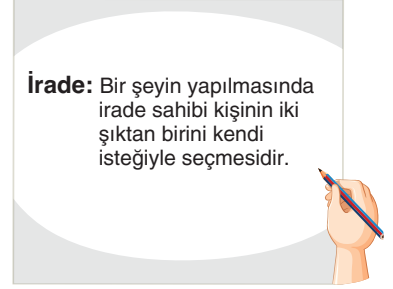
- A) Özgürlükle sorumluluk arasında dolaylı bir ilişkinin olduğu
B) İnsanın en temel özelliklerinden birinin düşünme yeteneği olduğu
C) Allah'ın (c.c.) insanı diğer canlılardan farklı olarak yarattığı
D) İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliğinin, hayatın amacını sorgulama yeteneğinin olduğu

2. Allah (c.c.) dilimize konuşma özelliğini vermiştir. Fakat biz o dili kullanmaktan sorumluyuz. İyi söz de söylesek, kötü söz de söylesek... İyi söz söyleyince iyi sözü yaratan, kötü söz söyleyince de kötü sözü yaratan Yüce Allah'tır. Allah (c.c.) insana akıl gibi iyiyi kötüden, güzeli çirkinden, hayrı şerden, doğruyu yanlıştan, faydalıyı zararlıdan, imanı küfürden, cenneti cehennemden ayırt edebilecek irade gibi bir nimet vermiştir. Bütün bu birbirine ters olan şeyleri de önüne koymuş ve bunları seçme konusunda insanı serbest bırakmıştır.

Bu bilgilere göre aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılamaz?

- A) İrade, insanın seçim yapabilme özgürlüğünü ifade eder.
B) Konuşmalarımız, seçimlerimizin ve niyetlerimizin bir yansımasıdır.
C) İnsanın eylemleri ve bu eylemlerinin sonuçları konusunda insanlar arasında farklı yorumlar bulunmaktadır.
D) Allah (c.c.), birbirine zıt olan şeyleri insanın önüne koymuş ve bunları seçme konusunda insanı serbest bırakmıştır.

3.

Bu bilgiden aşağıdaki ayetlerden hangisine ulaşılabılır?

- A) "Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sınımsızca sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz..."
(Al-i İmran suresi, 103. ayet)
B) "Her şeyin, kaynağı bizim katımızdadır ve biz her şeyi, kusursuzca belirlenmiş bir ölçüye, bir uyuma göre indiririz."
(Hicr suresi, 21. ayet)
C) "Biz ona iki yolu, iyiyi ve kötüyü gösterdik."
(Beled suresi, 10. ayet)
D) "Allah'ın size helal ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin. Eğer yalnız ona ibadet ediyorsanız Allah'ın nimetine şükredin."
(Nahl suresi, 114. ayet)

4. "De ki: Hak Rabb'inizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin..."

(Kehf suresi, 29. ayet)

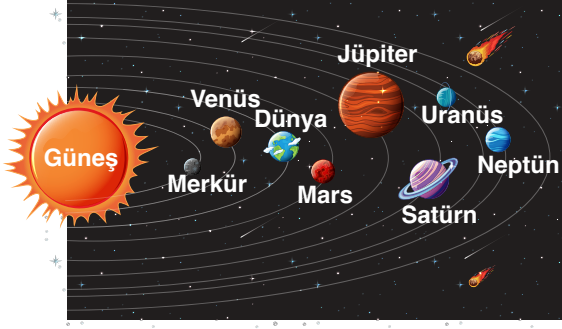
"Kim iyi bir iş yaparsa bu kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa aleyhinedir. Rabb'in kullarına asla zulmedici değildir."

(Fussilet suresi, 46. ayet)

Bu ayetlerin ortak konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ölçü ve düzen
B) Fiziksel yasalar
C) Biyolojik yasalar
D) İnsanın iradesi ve kader

5.

Dünya'mız güneşe şu anki durumundan daha yakın olsaydı aşırı sıcaktan dolayı yaşam mümkün olmayacaktı. Eğer daha uzak olsaydı bu seferde çok soğuk olacağı için yaşam mümkün olmayacaktı.

Jüpiter gezegeni bizim gezegenimize olan uzaklığı ve büyüklüğü Dünya'mızdaki canlılığın yaşanabilir bir seviyede olması için ideal uzaklıkta ve büyüklüktedir. Eğer Jüpiter gezegeni şu anki konumunda ve büyüklüğünde olmasaydı, Dünya'mız meteor yağmurlarına karşı bu kadar güvenli olmazdı. Ayrıca mevcut yörüngemizde değışirdi.

Bu bilgilerden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Evren rastgele yaratılmıştır.
- B) Evrendeki her şey bir düzen ve ölçüye göre yaratılmıştır.
- C) Evrendeki her şey amaçsız olarak meydana gelmiştir.
- D) Evrendeki her şeyin bir gün yok olacağına vurgu yapılmıştır.

6. Allah (c.c.), insanı akıllı bir varlık olarak yaratmış ve ona seçme ve tercihte bulunma imkânı sağlayan irade vermiştir. İnsan davranışları zorunlu ve seçime dayalı olmak üzere iki kısımdır. Kişinin bu sorumluluk alanına cüzî irade denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi cüz-i irade kapsamında değerlendirilemez?

- A) Yürümemiz
- B) Okumamız
- C) Yazı yazmamız
- D) Kalbimizin çalışması

7. Evrendeki Ölçü, Düzen ve Dengeye Örnekler:

- Canlıların yaşamak için oksijen tüketmesi, bunun sonucunda karbondioksit açığa çıkarması, bitkilerin bu karbondioksiti kullanıp oksijen üretmesi.
- Denizlerdeki tuz oranının, deniz canlıları için uygun ve dengeli bir seviye de olması.
- Dünya ile güneş arasındaki mesafenin, dünyadaki canlıların yaşayabilmesi için en ideal uzaklıkta olması.

Bu bilgilerde aşağıdaki yasaların hangilerinden bahsedilmektedir?

- A) Biyolojik, fiziksel
- B) Toplumsal, fiziksel
- C) Fiziksel, toplumsal
- D) Biyolojik, toplumsal

8. Kuraklık sonucu insanlar açlık ya da susuzluk tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirler. Bu durumda açlık ve susuzluklarını giderebilecek başka yerlere göç ederler.

Bu bilgi;

- I. Fiziksel,
- II. Toplumsal,
- III. Biyolojik

yasalarından hangileri ile ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III

1. Yetiştirdiği mısırlarla her yıl “en kaliteli mısır” ödülünü alan bir çiftçi bu mısırların tohumlarını, ekmeleri için komşularına da dağıtmaktadır. Bunu öğrenen bir gazeteci, çiftçiye şöyle sorar: “Seninle her yıl aynı yarışmaya giren komşularına, kaliteli tohumlarından vermeyi nasıl göze alabiliyorsun?” Çiftçi şu cevabı verir: “Yoksa bilmiyor musunuz? Olgunlaşan mısırların polenleri farklı yollarla tarlalara dağılır. Eğer komşularım kalitesiz mısır yetiştirirse benim ürettiğim mısırların kalitesi de çapraz tozlaşmanın etkisiyle her geçen yıl düşer. Kaliteli mısır yetiştirmek istiyorsam komşularıma da kaliteli mısır yetiştirmeleri için yardım etmeliyim.” Bu çiftçinin, farklı tarlaları bir bütünün parçaları olarak görmesi gibi Hz. Muhammed de (sav.) Müslümanları aynı beden organları olarak görür. Organlar arasındaki bağ ne kadar sağlıklı ve güçlü olursa beden de o derece güçlü olur. Bu sebeple İslam dini, insanların birbirleriyle yardımlaşmasını, dayanışma içinde olmasını ve iyi ilişkiler kurmasını ister.

Bu metin, evrendeki;

- I. toplumsal,
- II. biyolojik,
- III. fiziksel

yasalardan hangileriyle ilgili bilgi içermektedir?

A) Yalnız I	B) Yalnız III
C) I ve II	D) I, II ve III

2022

2. “İnsanoğlu kıyamet gününde şu beş şeyden hesaba çekilmedikçe Rabb’inin huzurundan bir yere kımıldamaz: Ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden, gençliğini nerede geçirdiğinden, malını nereden kazanıp nereye harcadığından, bildiği ile amel edip etmediğinden.”

Bu hadisten, insanla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ömrünün sınırlı olduğuna
- B) Yaptıklarından hesaba çekileceğine
- C) İrade ve sorumluluk sahibi olduğuna
- D) Yaratılmışların en şerefli sayıldığına

2022

3. Evrendeki hiçbir şey başıboş, anlamsız ve amaçsız değildir. Hiçbir varlık kendisi için belirlenmiş kanunların dışına çıkmaz. Her varlık, birbiriyle uyum içinde ve büyük bir bütünün parçası olarak hareket eder. Örneğin bazı canlılar oksijen tüketip karbondioksit açığa çıkarır, bitkiler ise besin üretmek için karbondioksit tüketip oksijen üretir.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Canlıların hiçbir varlığa ihtiyaç duymadan yaşadığına
- B) Bütün varlıkların evrenin işleyişinde görevi olduğuna
- C) Her varlığın, yaratılış gayesine uygun hareket ettiğine
- D) Evrendeki her şeyin belli bir düzene göre yaratıldığına

2022

4. • “Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de kötü-lük yaparsa kendi aleyhinedir...”

(Kehf suresi, 29. ayet)

- “Andolsun, size içinde sizin için öğüt bulunan bir kitap indirdik. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?”

(Enbiyâ suresi, 10. ayet)

Bu ayetlerden insan ile ilgili,

- I. Tercihlerinde özgürdür.
- II. Eylemlerinden sorumludur.
- III. Düşünebilme yeteneğine sahiptir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I	B) I ve II
C) II ve III	D) I, II ve III

2022

5. Fiziksel yasalar; madde ve enerjinin oluşumu, değişimi, hareketi ve maddeler arası ilişkilerle ilgili yasalardır. Bunlara “doğa yasaları” da denir. Bu yasalar gözlenebilir olgu ve durumlar arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini gösterir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi fiziksel yasalar kapsamında değerlendirilir?

- A) Dere yatağına yapılan evlerin sel sebebiyle zarar görmesi
- B) Adalet ve eşitliğin olmadığı toplumlarda kargaşa yaşanması
- C) Sağlığına dikkat eden toplumların yaşam süresinin uzun olması
- D) Savaş bölgelerindeki insanların daha güvenli yerlere göç etmesi

2022

1. Toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için uyması gereken yasalara toplumsal yasalar denir. Sevgi, kardeşlik, doğruluk, adalet, kul hakkı gibi ilkeler toplumsal yasaların temelini oluşturur. Toplumsal barış ve uyum bu ilkelere olan bağlılıkla sağlanır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de "... Şüphesiz ki bir topluluk kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez..."

(Ra'd suresi, 11. ayet) buyrulmaktadır.

Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal yasalar Allah'ın birliğinin delillerindendir.
- B) Toplamların huzuru, toplumsal yasalara uyup uymamalarına göre değişiklik gösterir.
- C) Allah her topluma durumlarını düzeltmeleri için peygamberler göndermiştir.
- D) Toplumsal yasaların iyi anlaşılması için Kur'an geçmiş toplumların hayatlarından örnekler verir.

2020/LGS

3. İbn-i Sina, öğrenciliğinin bir döneminde matematiğin üstesinden gelemeyeceğini düşünür. Ancak yaşadığı bir olay, bu konudaki fikrinin değişmesine yol açar. Bir gün kuyudan su çekerken kovanın bağlı olduğu ipin, kuyunun ağzındaki taşın üzerinde derin bir iz bıraktığını görür. Bunun üzerine kendi kendine: "İp bile üstünden gide gele taşı aşındırıyorsa ben neden matematiğin üstesinden gelemeyeyim ki?" diye düşünür. Bu tecrübe, onun kendine olan güvenini artırır ve onu matematiğe daha çok yöneltir.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) İnsan, seçiminin ve eylemlerinin sonuçlarından sorumludur.
- B) Fizik kanunları, yeni keşiflere öncülük eder.
- C) Başarının yolu, sürekli ve azimli çalışmaktan geçer.
- D) Her insan, ilgi ve yeteneğine göre kendini geliştirir.

2022/LGS

BEYİN TAKIMI YAYINLARI

2. İnsanın cinsiyeti, fiziki şekli ve ten rengi Allah'ın iradesinin bir sonucu olup insanın iradesine bağlı değildir. Ancak söz ve davranışlar insanın iradesinin bir sonucudur ve insan bunlardan hesaba çekilecektir.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) İnsanı diğer varlıklardan ayıran özellik, akıl ve iradedir.
- B) İnsan, evrensel yasalara uyarak kâinatın düzenini koruyabilir.
- C) İnsanın özgürlüğü ile sorumluluğu arasında doğrudan bir ilişki vardır.
- D) İnsan hem maddi hem de manevi yönü olan bir varlıktır.

2021/LGS

4. Evrenin yasaları ile ilgili,

- I. Zaman ve mekânı göre değişiklik gösterir.
- II. Gözlenebilir olgu ve olaylara dayanır.
- III. İnsanlar tarafından konulan temel ilkelerdir.
- IV. Aynı türden olayların tümü için geçerlidir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV

2024/LGS

5. “Kim, güzel bir işe öncülük eder, öncülük ettiği bu iş de kendisinden sonra sürdürülürse o işi yapanlar gibi sevap alır. Üstelik onların sevaplarından da bir şey eksilmez. Kim de kötü bir davranışı başlatır ve bu iş kendisinden sonra devam ettirilirse onu yapanlar gibi günah alır. Onların günahlarından da bir şey eksilmez.”

Bu hadisten aşağıdaki yargıların hangisine ulaşamaz?

- A) Kişinin davranışlarının sonuçları hayatıyla sınırlı değildir.
B) Her davranışın Allah katında bir karşılığı vardır.
C) İyilik ve kötülük, başladığı dönemle sınırlı kalmaz.
D) Yapılan iyilikler, günahların bağışlanmasına vesile olur.

2022/LGS

6. Evrende hiçbir varlık, insanın rakibi ve düşmanı değildir. Onlara zarar vermek, aslında insanın kendisine zarar vermesi anlamına gelir. Öyle ki düzenin bozulması sadece buna sebebiyet verenleri değil, tüm insanlığı tehlikeye atan sonuçlar doğurur. Bundan dolayı Allah da evrendeki düzenin korunması hususunda insanları uyarır.

Bu metinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanın çevresine karşı duyarlı ve sorumlu davranması gerekir.
B) Evren, insanın yaşayabileceği şekilde yaratılmıştır.
C) Evrendeki düzen, tevhit anlayışını destekler.
D) Her varlığın bir yaratılış amacı vardır.

2023/LGS

7. “Allah’tan başka ilah yoktur. O, sonsuz hayat sahibidir; her şeyi koruyup gözetendir. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerdeki ve yerdekilerin hepsi O’nundur. İzni olmadan O’nun katında kim şefaatebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. O’nun bildirdiklerinin dışında, insanlar O’nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O’nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O yücedir, büyüktür.”

(Bakara suresi, 255. ayet)

Bu ayetten,

- I. Allah, yeryüzünün sorumluluğunu insana yüklemiştir.
II. Allah, iradesi ile evreni kuşatmıştır.
III. Allah, yarattıklarını himaye etmektedir.
IV. Allah, her varlığı bir amaç doğrultusunda yaratmıştır.

yargılarından hangileri çıkarılabilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve IV
D) III ve IV

2022/LGS

8. **Kader ve kaza ile ilgili;**

- I. Allah’ın bir işi planlamasına kaza, bu işi gerçekleştirmesine ise kader denir.
II. Kader ve kaza; Allah’ın ilim, irade, kudret ve yaratma sıfatlarıyla ilgili kavramlardır.
III. İnsanın tercihleri, kaderini belirlemede etkilidir.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve III

2025/LGS